

Byggnadsminnesförklaring av fd tingshuset i Anäset jämte uthus
(arkivbyggnaden) på fastigheten Domaren 1, Nysätra socken, Roberts-
fors kommun

(5 bilagor)

Sedan staten beslutat dra in tingsstället i Anäset ankom det på byggnadsstyrelsen att sälja det gamla tingshuset på platsen. I yttrande över försäljningen påtalade riksantikvarieämbetet att tingshuset föreslagits såsom byggnadsminnesmärke och att överlåtelseavtalet borde innehålla en förbindelse om att köparen var beredd att medverka till ett skydd enligt byggnadsminneslagen. I köpeavtalet den 21 augusti 1985 mellan byggnadsstyrelsen och Robertsfors kommun har en sådan förbindelse skrivits in.

Kommunen har i sin tur överlåtit byggnaden på en stiftelse med namnet Stiftelsen för tingshusets i Anäset bevarande vars syfte enligt stadgarna bl a är att bevara tingshuset som kulturell samlingsplats i bygden, samt att bedriva verksamheten på sådant sätt att hänsyn tas till att byggnaden är byggnadsminnesförklarad.

Fråga om byggnadsminnesförklaring väcktes den 20 maj 1986 och ett förslag till skyddsföreskrifter diskuterades med företrädare för stiftelsen. Ett omarbetat förslag till skyddsföreskrifter godkändes skriftligen av Stiftelsen för tingshusets i Anäset bevarande den 28 juli 1986.

Byggnadsnämnden i Robertsfors kommun har tillstyrkt föreslagen byggnadsminnesförklaring men påpekat att parkeringsplatser bör ordnas inom fastigheten.

Fd tingshuset i Anäset uppfördes för det nybildade tingslaget Nysätra, efter ritningar daterade 1896 av umearkitekten C Fr Sandgren. Såväl till det yttre som till interiören har byggnaden i stor utsträckning bibehållit sitt ursprungliga utseende. Stor omsorg har lagts ner på att ge byggnaden ett representativt och gediget utseende. Timmerstommen döljs av en detaljrik panel i renässansstil. En närmare beskrivning av byggnaden återfinns i bilaga 1.

Tingshuset i Anäset och därtill hörande uthus "visar gången tids byggnadsskick" och berättar om rättsväsendets historia i länet. Mot denna bakgrund finner länsstyrelsen dem vara synnerligen märkliga.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (SFS 1960:690, senaste lydelse 1976:440) fd tingshuset i Anäset jämte uthus (arkivbyggnaden) på fastigheten Domaren 1 i Nysätra socken, Robertsfors kommun, för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

Skyddade delar

- . Byggnaderna får inte rivas eller flyttas.
- . Byggnaderna får inte till det yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- ./ . I de rum som markerats på bilagda planritning över tingshuset får inte ingrepp göras i stommen eller rumsindelningen ändras, inte heller får här göras ändring av eller ingrepp i äldre fast inredning.

Underhåll

- . Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller.
- . Vård- och underhållsarbeten skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Samråd i vård- och underhållsfrågor skall ske med länsstyrelsen.

Övrigt

- ./ . Tillhörande markområde, som markerats med prickad linje på bifogade situationsplan, skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.
- . Tomten får inte ytterligare bebyggas.

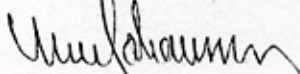
Länsstyrelsen kan ge tillstånd till ändring av byggnadsminnena i strid mot meddelade skyddsföreskrifter om det måste ske för att byggnaderna skall vara till nytta eller om eljest särskilda skäl föreligger (3 § byggnadsminneslagen).

Länsstyrelsen erinrar också om bestämmelserna i 53 § byggnadsstadgan att tomt skall hållas i vårdat skick och 50 § samma stadga att byggnad skall underhållas så, att hållfastheten inte äventyras samt brandfara, sanitär olägenhet eller vanprydnad inte uppkommer.

Enligt 14 § lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

./. Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bilaga.

I detta ärende har länsstyrelsens styrelse beslutat.

Sven Johansson

Karin Eriksson

Bilagor

Byggnadsbeskrivning (bil 1)
Situationsplan (" 2)
Ritningar (" 3)
Fotografier (" 4)
Besvärshänvisning (" 5)

Kopia till

riksantikvarieämbetet och statens historiska museer för ev
överklagande (3 ex), delgivningskvitto
byggnadsnämnden, rek
kulturnämnden
Västerbottens museum
planenheten
länsantikvarien
kammarrätten i Sundsvall för lagakraftbevis
inskrivningsmyndigheten, rek (efter laga kraft)
fastighetsregistermyndigheten, rek (efter laga kraft)
riksantikvarieämbetet, byggnadsminnesregistret (efter laga kraft)
Västerbottens museum (efter laga kraft)
handlingarna + besvärshänvisning

Fd tingshuset i Änåset jämte uthus (arkivbyggnaden) på fastigheten Domaren 1, Nysätra socken, Robertsfors kommun, Västerbottens län

Bakgrund

Tingshuset i Nysätra uppfördes av tingshusbyggnadsskyldige i det nybildade Nysätra tingslag i Västerbottens mellersta domsaga efter ritningar signerade av umearkitekten C Fr Sandgren år 1896. Byggnadsmästare var förre mjölnaren P Berglund från Rickleå och byggnaden stod klar några år in på 1900-talet. Strax intill uppfördes ett uthus med bl a arkiv och häkte.

Tingshusbyggnaden byggdes om på ett pietetsfullt sätt 1950-53. Bortsett från en senare bostadslägenhet i bottenvåningens mittparti är den ursprungliga rumsindelningen bevarad liksom ursprunglig fast inredning såsom väggpaneler, dörrar, foder, lister, tak, golv och kakelugnar.

Västerbottens mellersta domsaga införlivades 1971 med Umebygdens tingsrätt. Tingsstället i Änåset har indragits och byggnadsstyrelsen, som för statens vägnar förvaltar tingshuset, sålde fastigheten till Robertsfors kommun den 20 augusti 1985. Kommunen har i sin tur överlåtit byggnaden på en stiftelse med namnet Stiftelsen för tingshusets i Änåset bevarande. Denna stiftelse ska enligt stadgarna verka för att tingshuset bevaras och att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att hänsyn tas till byggnadsminnesförklaringen.

Allmänt

Tingshuset ligger på en ås, omgiven av en stor trädgårdstomt med björkar planterade i tomtgränsen. Huvudfasaden är väl synlig från Tingsvägen. På en liten bergknalle strax intill ligger uthuset med häkte och arkiv.

Byggnaden har utformats så att dess offentliga karaktär tydligt ska komma till synes. Panelen har fått en arkitektonisk utformning i renässansstil med förhöjt mittparti för tingssalen och indelning med pilastrar och listverk samt rik dekoration över dörrar och fönster.

Byggnadsbeskrivning

Fasaden

Huvudbyggnaden

Rektangulär byggnad med förhöjt mittparti. Sockel av huggen natursten. Stomme av liggande timmer.

Ljusgul liggande, under bottenvåningens fönster stående, fasspontpanel med vita snickeridetaljer. Profilerade gördellister och taklist samt knutlådor i form av pilastrar. Pilastrarna återkommer i byggnadens förhöjda mittparti där dessa delar in panelen rytmiskt. Mittpartiet har en konsolfris med kassetter under takfoten.

Korspostfönster med profilerade överstycken. På mittpartiets övervåning finns höga spetsiga niodelade fönster med profilerade omfattningar samt överstycken med triangulära tympanonfält och en dekorativ fris. Ny ytterdörr och överljusfönster (1950-tal) samt utbyggt triangulärt tak. Valmat svart plåttak.

Uthus

Sockel av huggen natursten. Ljusgul liggande fasspontpanel, under gördellisten delvis stående. På ena gaveln ett korspostfönster och ett sekundärt vindsfönster samt på ena långsidan två fyrfyllningsdörrar. Profilerade fönster- och dörröverstycken. Sadeltak av röd plåt.

Interiörbeskrivning

Rum 105

Golv: Linoleummatta, profilerad sockellist (se skiss)
Väggar: Tapetserade
Tak: Målade, profilerad taklist
Dörrar: Med fyra halvfranska fyllningar till 101 och 106, profilerade dörrfoder (se skiss)
Fönster: Nya korspostfönster
Övrigt: Vit rektangulär kakelugn med dekorerat krön

Rum 106

Se rum 105

Rum 110

Se rum 105. Kakelugnens krön har en annorlunda utformning

Rum 205

Se rum 105. Bröstpanel av masonitskiva med påspikad list. Pardörrar med halvfranska fyllningar mot 210

Rum 206

Se rum 105 förutom golvet som är ett parkettgolv samt en kälad taklist i stället för profilerad

Rum 210

Golv: Linoleummatta, profilerad sockellist (se skiss)
Väggar: Målad väv
Tak: Pärlspontpanel lagd i ett rutsystem (se skiss), profilerad taklist

LÄNSSTYRELSEN
Västerbottens län
Länsantikvarien

BYGGNADSBEKRIVNING

1986-12-08

11.392-919-86

Dörrar: Pardörrar med halvfranska fyllningar, profilerade dörrfoder (se skiss)
Övrigt: Höga vita rektangulära kakelugnar med dekorerat krön, uppbyggd scen

Rum 211

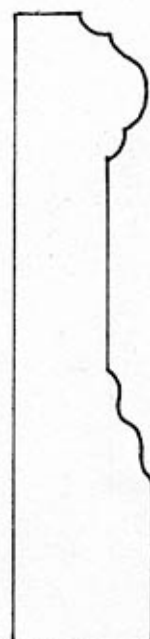
Se rum 105 förutom golvet som är ett parkettgolv

Rum 212

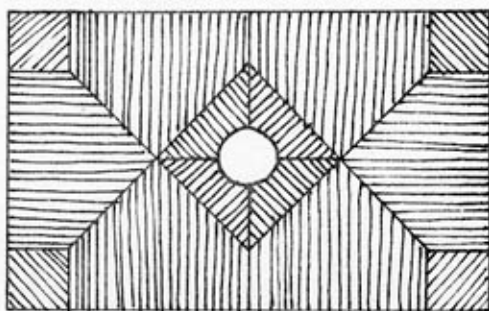
Se rum 211

Sockellist 14 cm

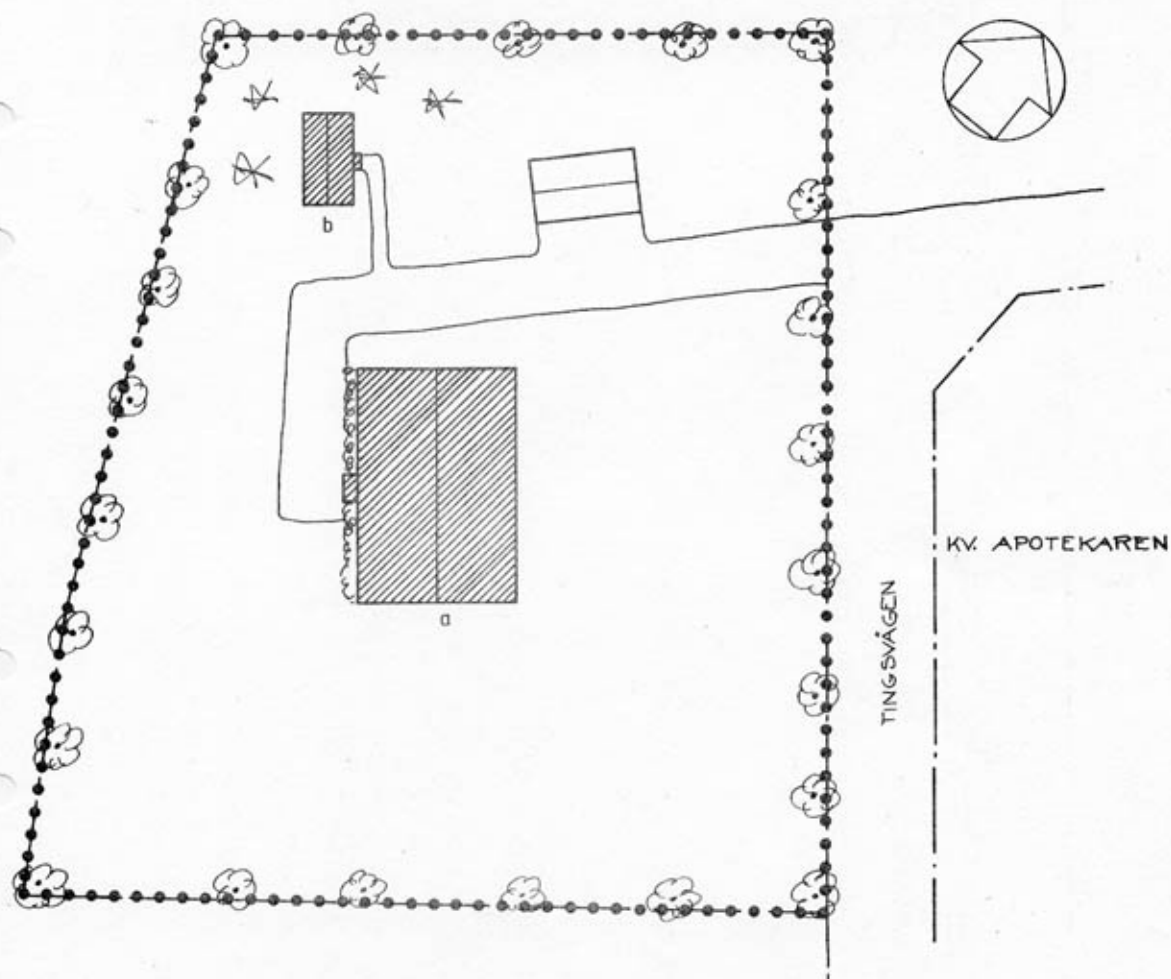
Dörrfoder 10,5 cm

Indelning av taket i tingssalen, rum 210

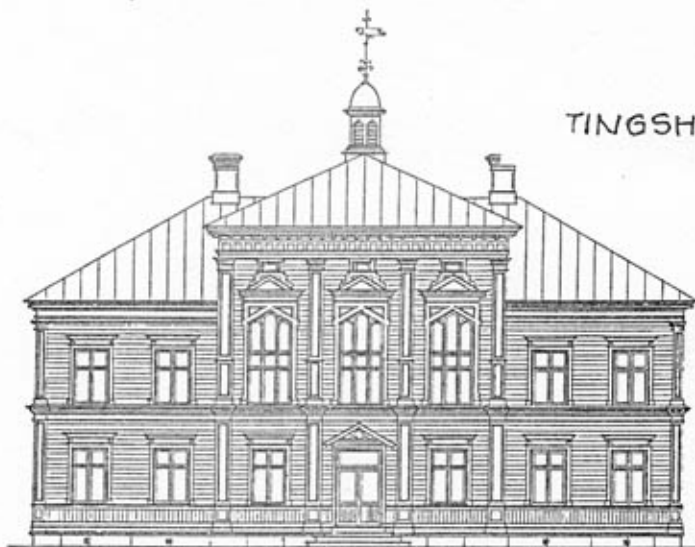
BYGGNADSMINNESFÖRKLARING AV FD TINGSHUSET I ÅNÄSET JÄMTE UTHUS
(ARKIVBYGGNADEN), PÅ FASTIGHETEN DOMAREN 1, NYSÄTRA SN,
ROBERTSFORS KN

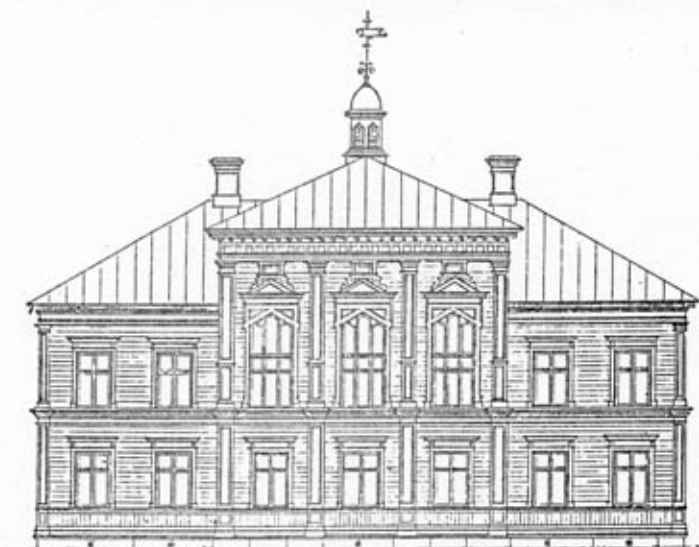
- GRÄNS FÖR OMRÅDE TILL SKYDD FÖR BYGGNADSMINNE
- BYGGNAD SOM ÅTNJUTER SKYDD ENLIGT BYGGNADSMINNESLAGEN
  - a fd tingshuset
  - b uthus (arkivbyggnad)
- EJ SKYDDAD BYGGNAD

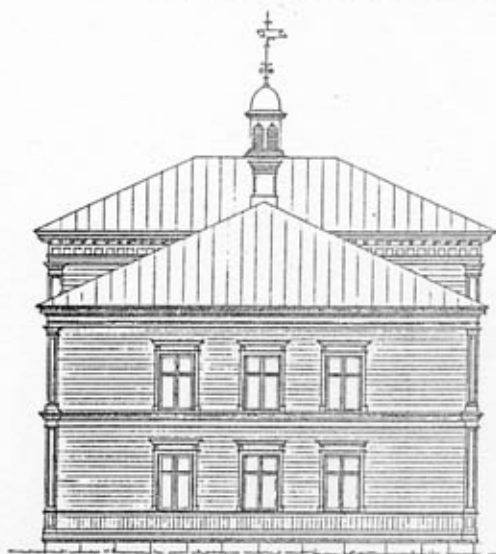
TINGSHUS &NÄSET

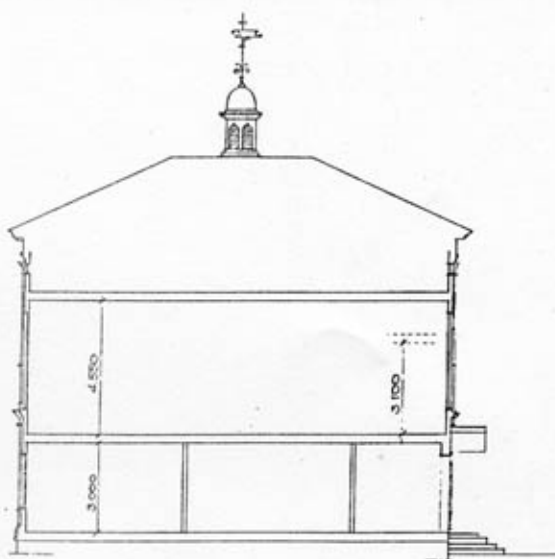
FASAD MOT ÖSTER

FASAD MOT VÄSTER

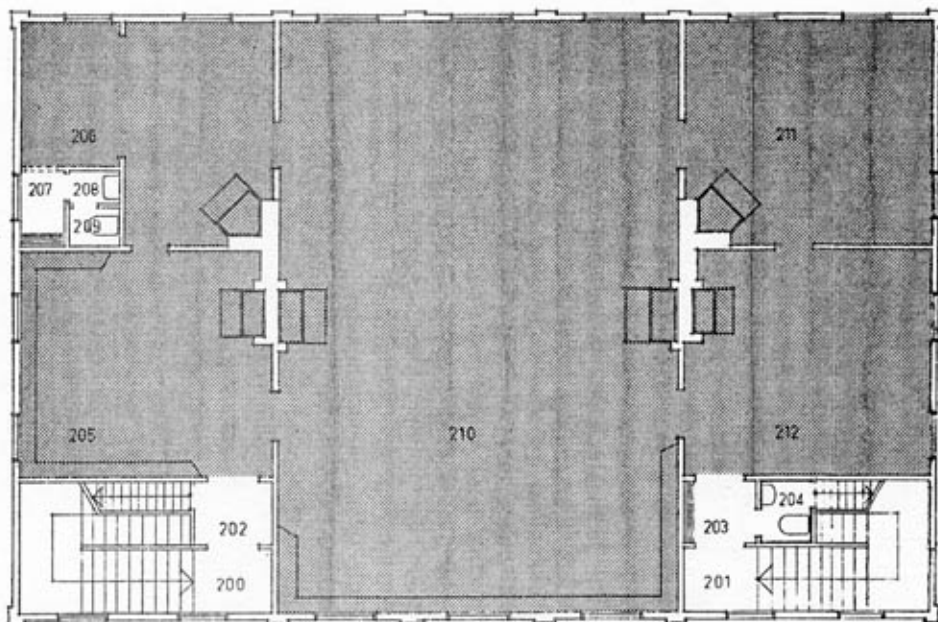

FASAD MOT NORR ELLER SÖDER

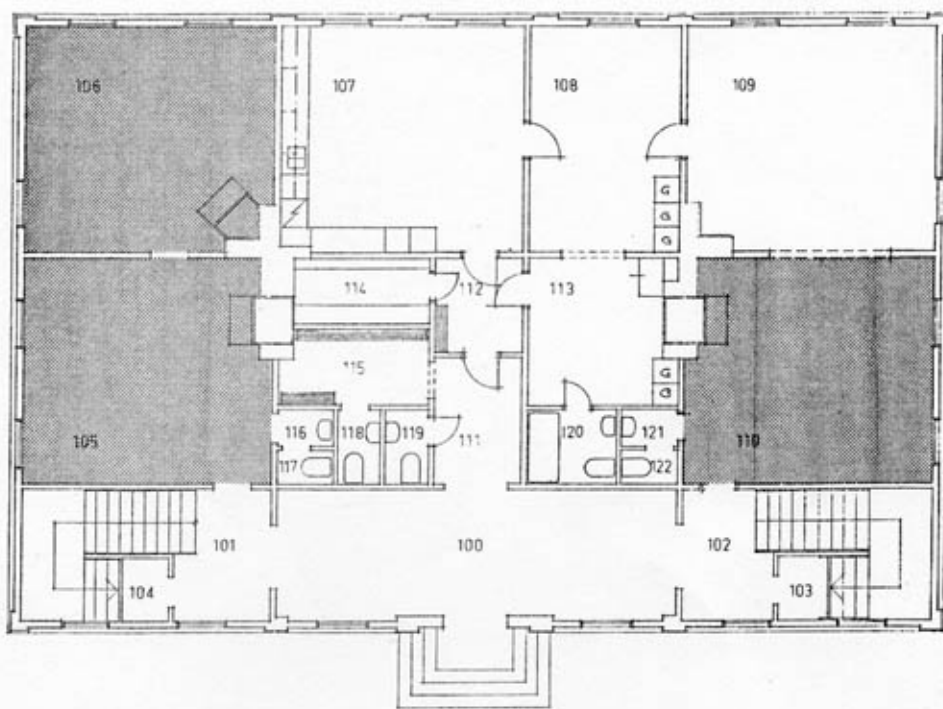

SECTION

FD TINGSHUS ÄNÄSET

PLAN VÅN. 1 TE.

BOTTENPLAN

RUM SOM ÅTNJUTER SKYDD ENLIGT BML

Fasad från SV.
C 312:5

Entré, sydvästra fasaden.
C 312:1

FOTO: PER ERMANBRIKS

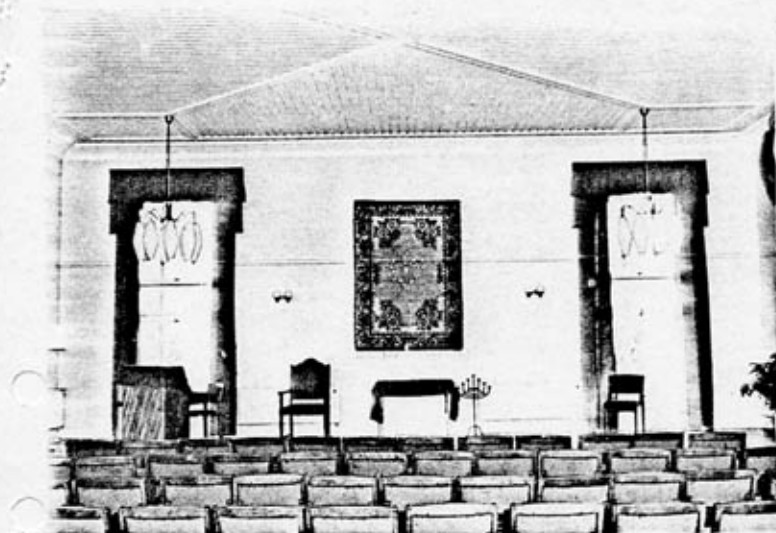
C 311:3
Fasad mot Tingsvägen från NÖ.

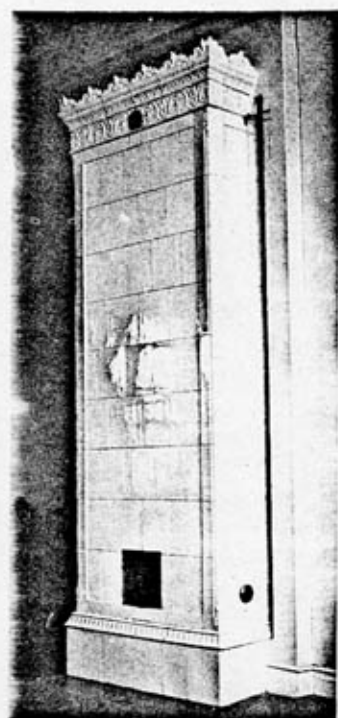
C 311:7
Fasad från S.

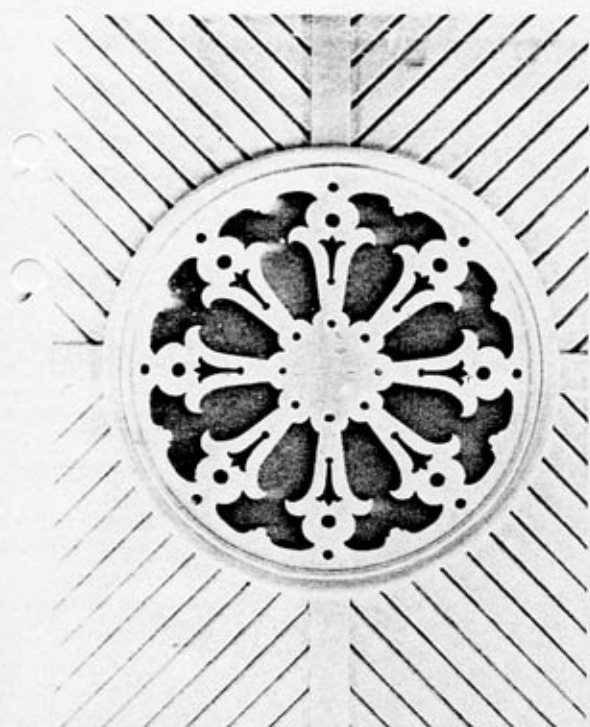
C 311:5
Fasad från Ö.
FOTO: PER ERMANBRILCK

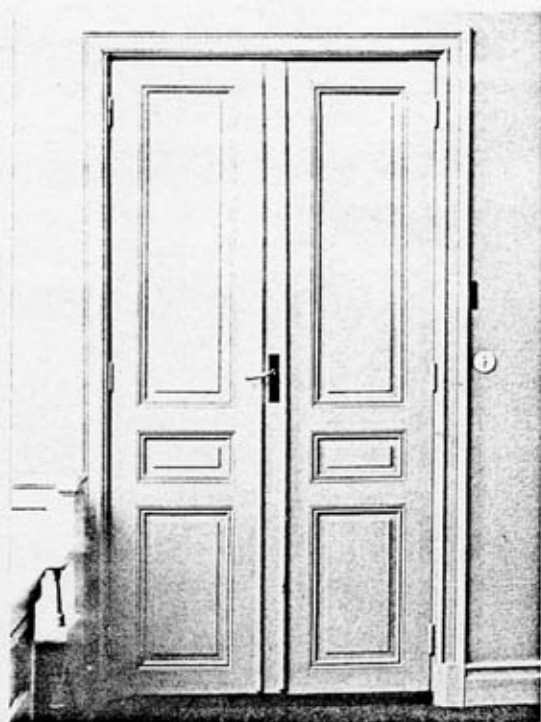
Rum 210, tingssalen.
C 314:9

Rum 210, kakelugn.
C 313:1

Rum 210, detalj i taket.
C 314:1

Rum 210, pardörr mot 205.
C 313:3

Uthus, f d arkiv och häkte.

C 312:3

FOTO: PER ERMANBRIKS